2387. ופרוס עלינו סוכת שלומך: הסוכה רומזת על מידת האחדות והשלום שהיא זכר לענני כבוד שבאו בזכותו של אהרן הכהן, ועל כן נקראת הסוכה 'סוכת שלום'. אנו מתפללים לקב"ה שנזכה למידת האחדות והשלום, ואח"כ אומרים: "ותקננו בעצה טובה מלפניך", הכוונה שיתן לנו עצה טובה לפניו כיצד לעשות שלום אמיתי בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, כי כדי להשכין שלום ואחדות בישראל צריך הרבה סייעתא דשמיא, ואח"כ אומרים "והשיענו למען שמך", כלומר שרק אחר שנאחוז במידת השלום נזכה לישועה. ואפשר לרמוז "למען שמך" שהוא שם ה' עם האדנות שעולה כמספר 'סוכה' לרמוז שהישועה תבוא בזכות השלום שנרמזת בסוכה (אבני קודש).

2388. סוכות - מציאות עתידית: בימים נוראים יש שלשה חלקים: ראש השנה, יום כיפור וסוכות. גם בזמן יש שלשה חלקים: עבר, הווה ועתיד. ראש השנה הוא כנגד העבר, כי בזה היום הקב"ה זוכר כל יצור, כלומר כל מעשי העבר נזכרים לפניו. יום כיפור הוא נגד ההווה, שכן ביום זה מסתכלים רק על ההווה, ואין עוסקים בו כלל בעסקי הגוף והרי אנו נחשבים כמלאכים ממש. סוכות הוא כנגד לעתיד לבוא, הוא שייך במציאותו לעתיד ולזה אומרים ש'יקים לנו את סוכת דוד הנופלת' (במעגלי ישר - מועדים, עמ' קמד).

2081. בא לידו אתרוג מהודר לאחר שנטל אתרוג כשר: דנו הפוסקים במי שקיים את מצוותו באתרוג כשר והזדמן לידו אתרוג מהודר יותר, האם יש עניין ליטול פעם שניה את האתרוג המהודר? יש אומרים, שאם יצא ידי חובה אפילו באתרוג כשר, אין עניין ליטול לאחר מכן אתרוג מהודר יותר, ולכן אם יש לו אתרוג ספק כשר, אך הוא נראה מהודר עדיף שיקדים אותו על פני אתרוג כשר ודאי על אף שאינו מהודר (הגר"ח מבריסק בתשובות והנהגות ד, קס), ויש אומרים שאם עשה מצווה שלא בהידור, יש לקיים את אותה מצווה שוב בהידור, שהרי אפילו אם שחט בשבת כבש כחוש, יש עניין לחזור ולשחוט כבש שמן (ברכ"י או"ח ערב, א). יש אומרים שרק לעניין זריקת דם אמרו בגמרא שאין עניין לחזור ולזרוק דם על המזבח אחר שהתכפרו כבר הבעלים, אבל בשאר מצוות שעניינים קיום המצווה בשלימות והוא דין בגברא שחסר, ולכן יש עניין לקיים את המצווה שוב בהידור (תשובות והנהגות ד, קס). יתכן לומר שיטול שוב. הגר"ח דן כששניהם לפניו, ועל מה יברך. מן הסתם, גם הוא מודה שיטול את השני לאחר מכן (הרב הלוי).

2381. הקמת הסוכה בחול המועד: סוכה שנפלה בחול המועד, ניתן לתקנה או לבנותה מחדש אפילו במעשה אומן משום שהוא צורך המועד, אך לא ביום טוב אלא אם כן מתקנה על ידי גוי (שו"ע או"ח תרלז,א; משנ"ב שם). ויתירה מזאת, מי שלא הכין סוכה במזיד יכול לבנות את הסוכה בחול המועד, וכן הוא הדין לגר שנתגייר בחול המועד (שו"ע שם; משנ"ב תרלז,ב). גם מי שיש לו סוכה, מותר לבנות בחול המועד סוכה גדולה יותר לצורך סעודת ברית משום שהוא צורך המועד, אך אין לסתור את הסוכה משום שהסתירה אינה לצורך המועד (פס"ת תרלז,א).

2390. המעמיד את הסכך: יש אומרים שכשם שהסכך צריך להיות מדבר שאינו מקבל טומאה, כך גם הדבר שעליו נשען הסכך צריך להיות מדבר שאינו מקבל טומאה, כדי שלא יטעו ויסככו בדברים שפסולים לסיכוך ובחומת אבנים יש להקל משום שאין דרך לסכך בהם, ולכן אין להשען את הסכך על מוטות ברזל או חומרים שפסולים לסכך. לדעת רובם של הפוסקים מותר להניח את הסכך על דברים המקבלים טומאה (כדעת חכמים בגמ' סוכה כא,ב; שו"ע או"ח תרל,יג). לכתחילה חוששים לדעה המחמירה ולא מעמידים את הסכך על דבר שמקבל טומאה (מג"א או"ח תרכט,ט; שבט הלוי ו,עד).

2391. מעמיד דמעמיד את הסכך: הרוצה להחמיר שלא להעמיד את הסכך על דבר שמקבל טומאה או פסול לסיכוך, יכול להניח על הסכך קרשים כבדים, ואותם יחבר לקרשים שמתחת לסכך עם אזיקונים או דברים אחרים הפסולים לסכך, אזי זה נחשב כמעמיד דמעמיד הכשר לסוכה (משנ"ב תרכט,כו).

2392. מעמיד ברוח שאינה מצויה: סכך העומד ברוח מצויה ויש חשש שרוח שאינה מצויה תוריד אותו, יכול לקשור את הסכך בחבלים או אזיקונים משום שהם אינם נחשבים כ'מעמיד' את הסכך, שאין מתחשבים ברוח שאינה מצויה (אור ישראל עז, עמ' קמג).

2396. ציור בחול המועד לקטנים: כתיבה רגילה נחשבת 'מעשה הדיוט' ולכן מותרת לצורך המועד. כתיבה וציורים שאינם אומנותיים או ציורים של קטנים הם בגדר 'מעשה הדיוט', והוא לצורך המועד, כיון שדרכם של הקטנים לצייר ולכתוב דברים שהם נהנים ומשתעשעים בזה וזה מעסיק אותם (חול המועד כהלכתו ו,פד). יש מחמירים בציורים להחשיבם כמעשה אומן ולכן כתבו שילדים שהגיעו לגיל חינוך אין לתת להם לצייר ולצבוע (אבני ישפה א או"ח קי). לפענ"ד, ציור או צביעה נקרא 'מעשה הדיוט' ולכן יש להתיר בחול המועד (הרב הלוי).

1677. ישיבה בהקפות שמחת תורה: הלכה היא, שהרואה ס"ת מהלך חייב לעמוד לפניו עד שיגיע למקומו או עד שכבר אינו נראה (שו"ע יו"ד רפב, ב). ספר תורה הנמצא במקומו בארון הקודש אף שהארון פתוח, או ס"ת שנמצא על הבימה כשהוא ברשות נפרדת אין חובה לעמוד מפניו, והנוהגים לעמוד עושים כן מפני כבוד בעלמא (שו"ת הרשב"א ג, רפא; ט"ז יו"ד רמב, יג). ישנם אחרונים שהקלו גם כאשר הס"ת מונח במקום שהוא לא רשות נפרדת (מג"א או"ח קמו, ו). ולפי זה, אף שהספר תורה ביד החזן כשמזכיר נשמות במקומו אין צריך לעמוד (פרמ"ג משבצות זהב קמא, ג), ויש שהתירו בהקפות הרשות, בשעת הצורך לשבת, אם ספר התורה מוקף על ידי מעגל צפוף של אנשים שאין ביניהם רווח גדול מג' טפחים כדי שיחצצו בין הס"ת למי שמחוץ למעגל (שש"כ כד, הע' קכה). _מקובל לסמוך על כך שהרוקדים חוצצים בין הספר התורה ליושב ולכן מותר (הרב הלוי)._

2393. פרידה מהסוכה כפרידה מירושלים: בפרשת הרגלים נאמר בפסח ובשבועות: "במקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם", ואילו בסוכות נאמר רק "במקום אשר יבחר ה'", ללא תוספת המילים: "לשכן שמו שם", מכיוון שיש עוד מקום שחל שם שמים עליו היינו - הסוכה. ולכן התואר של בית המקדש נשאר רק 'במקום אשר יבחר ה'', וכשם שמצינו הנהגות פרידה מירושלים אחר העליה ל"לשכן שמו שם", כך יש ענין מיוחד של פרידה מסוכה, שאף בה מתקיים שיכון שמו, ונפרדים מתוך אמירת ה'יהי רצון' (מאמרי פחד יצחק, קיט).

סוכות: בסימן של אחדות

הגמרא (סוכה כז ע"ב) פירשה את הכתוב: "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות" - ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת. כיצד הדבר אפשרי? רק אם כל אחד ואחד מישראל דואג לתת מקום גם לחברו. כיוצא בזה נאמר בגמרא (סנהדרין כ ע"א): "אשה יראת ה' היא תתהלל - זה דורו של רבי יהודה ברבי אלעאי, שהיו שישה תלמידים מתכסים בטלית אחת ועוסקים בתורה". דבר כזה יכול להיות, אך ורק אם כל אחד ואחד מהתלמידים דואג לכך שגם חברו יישאר מכוסה. כיצד מגיעים לרמה כזאת של אחדות ודאגה לזולת? תשובה לכך ניתן למצוא בגמרא בברכות (נו ע"ב). הגמרא שם אומרת: "שלושה שלומות הם: נהר, ציפור, קדירה". כלומר: אם מישהו רואה בחלומו אחד משלושת הדברים הללו: נהר, ציפור, או קדירה - יצפה לשלום. יש לשים לב שהגמרא לא אמרה: שלושה חלומות הם, אלא שלושה שלומות הם, כי אלו שלושה סוגים של שלום.

א. קדירה - זהו שלום קר, שעניינו אי לוחמה. זהו סוג של "שלום אדיש", שהקדרה מסמלת, שלום בין האש שלמטה והמים שבפנים.

ב. ציפור - זהו מצב טוב יותר, של שלום חיובי, שבו כל אחד ואחד דואג גם לזולתו. אולם דא עקא, גם בשלום הזה יש שמירת מרחק בין הצדדים, ואולי גם תחושת עליונות.

ג. נהר - זהו השלום האידיאלי, שלום של התמזגות גמורה: "הנני נוטה אליה כנהר שלום" (ישעיה סו,יב). המים בכל העולם הם באותו גוון, בעלי אותו צבע ואותו טעם. למים יש את התכונה שהם מקבלים את צורתו של הכלי. יש כאן התבטלות מוחלטת, ענווה וזרימה מלמעלה למטה.

כאשר אנחנו אוגדים את ארבעת המינים ביחד, אנו מבקשים להביע את משאלת הלב שנזכה לשלום האידיאלי, כך שחרף ההבדלים החיצוניים - נהיה כולנו כאיש אחד בלב אחד. יש דבר מעניין בכותרות של הלכות ארבעת המינים בשולחן ערוך. הכותרת של סימן תרמ"ה היא "דיני לולב", הכותרת של סימן תרמ"ו היא "דיני הדס" והכותרת של סימן תרמ"ז היא "דיני ערבה". רק האתרוג יוצא מן הכלל, והכותרת של הסימן העוסק בהלכותיו היא: "דברים הפוסלים באתרוג", ללמדנו שאתרוג נשאר אתרוג גם אם הוא פסול! ישראל שחטא - ישראל הוא.

מאידך גיסא, הפוסקים דנים בשאלה מעניינת לגבי פסולי האתרוג והלולב. ההלכה קובעת שלולב עקום - פסול, כי עמוד השדרה חייב להיות ישר (שו"ע אורח חיים תרמה,ח), ובשו"ת הלכות קטנות (ב,רכא) כתב שאם היה הלולב עקום ויישר אותו בכוח - כשר. לעומת זאת מצינו שאתרוג יבש - פסול (שו"ע אורח חיים תרמח,א), וגם אתרוג יבש שהוריד ממנו את החלק היבש בחול המועד - גם הוא נשאר פסול, אף על פי שנפסק להלכה שאתרוג חסר כשר בשאר הימים, לאחר היום הראשון (שו"ע ורמ"א אורח חיים תרמט,ה). והקשה השדי חמד (מערכת ל', כלל קמ"א, אות כ"ב), מדוע לולב עקום שיישר אותו כשר, ואילו אתרוג יבש שהורידו ממנו את החלק היבש נשאר בפסולו? ותירץ שבאתרוג יש לפסול הקודם עקבות, מה שאין כן בלולב עקום שיישרו.

ייתכן שיש בכך רמז למי שמתבייש ביהדותו - שירים ראש ויתיישר! שיכיר בכך שגאווה יהודית היא תכונה חיובית! כידוע, ישראל שחטא ישראל הוא, וזאת בגלל שהמצב הפיך. בכל שלב יכול היהודי "לתפוש את עצמו בידיים", לזקוף את קומתו ולהתיישר. נזכור כולנו כי "כל האצבעות שייכות לכף יד אחת", ובכף יד אחת קמוצה נוכל להתגבר על כל הקשיים ולבנות ולהיבנות בארץ הזאת. בתקופה כזו של קיפול דגלים, של התכחשות ליהדותנו ולמורשתנו - חשוב שנשנן לעצמנו שהמצב הוא הפיך, וכל עוד הנר דולק, עדיין אפשר לתקן.